

ולא יאמר: אין מלאכה שכזו מפרנסת את בעליה. אלא, יבקש רחמים למי שהעושר והנכסים שלו, שתשרה ברכה במעשה ידיו.

לפי שאין העניות באה מן האומנות, ואין העשירות באה מן האומנות.

אלא מקור העשירות שייך למי שהעושר שלו. שנאמר: "לי הכסף ולי הזהב, נאם ה' צבאות".

שנינו במשנה: רבי שמעון בן אלעזר אומר: האם ראית מימך חיה ועוף שיש להם אומנות!?

תניא: רבי שמעון בן אלעזר אומר: מימי לא ראיתי צבי קיין [מייבש קציעות תאנים בשדה], וארי סבל, ושועל חנוני. ועם כל זאת, הרי הם מתפרנסים [מזדמן להם אכלם] שלא בצער.⁽¹⁾

והלא דין הוא — הם לא נבראו אלא לשמשני, ואילו אני נבראתי לשמש את קוני.

ואם כן, מה אלו, שלא נבראו אלא לשמשני, הרי הם מתפרנסים שלא בצער, ואני, שנבראתי לשמש את קוני, אינו דין שאתפרנס שלא בצער!?

אלא שהרעותי את מעשי, ובכך קפחתי את פרנסתי. כמו שנאמר: "עונותיכם הטו!"

שנינו במשנה: רבי נהוראי אומר: מניח אני כל אומנות שבעולם, ואיני מלמד את בני אלא תורה.

דרש בר קפרא: לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה.

והוינן בה: מאי היא "אומנות נקיה וקלה"?

אמר רב יהודה: מחטא דתלמייתא [מעשה מחט "תלמיית"], שתפירותיה עשויות שורות שורות, כמין תלמים.

תניא: רבי אומר אין לך אומנות שעוברת [מתבטלת] מן העולם. כי בין אם היא נקיה, ובין אם היא מאוסה, יש בה צורך. ואם לא יעסוק בה אדם זה, יעסוק בה אחר.

ברם, אשרי מי שרואה את הוריו [מולידיו, ואת ילדיו] כשהם עוסקים באומנות מעולה. ואוי לו למי שרואה את הוריו כשהם עוסקים באומנות פגומה.

אי אפשר לו לעולם, בלא כסם [מוכר בשמים], ואי אפשר לו בלא בורסקי [מעבד עורות].

ברם, אשרי מי שאומנותו היא "כסם", שמדיף תמיד ריח טוב.

ואוי לו מי שאומנותו היא "בורסקי" שמדיף תמיד ריח רע.

אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות.

ברם, אשרי מי שבניו זכרים, ואוי לו למי שבניו נקיבות.

רבי מאיר אומר: לעולם ילמד אדם לבנו אומנות נקיה [שאינן בה חשש גזל, ואינן בה חסרון כיס], וקלה.

עד שיתייבשו, והצבי עינו פתוחה גם בשעות שהוא ישן. ויכול לשמר תמיד את הקציעות

1. הרד"ל מפרש שצבי היה ראוי להיות קיין, היות והקייץ צריך לשמר את קציעותיו שבשדה

בעת ילדותו, ונותנת לו אחרית ותקוה בעת זקנותו.

בעת ילדותו מהו אומר [ישעיהו מ לא]:
"וקוי ה' יחליפו כח, יעלו אבר כנשרים"

בזקנותו מהו אומר [תהילים צב טו]: "עוד ינובון בשיבה, דשנים ורעננים יהיו".

תניא: רבי נהוראי אומר: מניח אני כל אומנות שבעולם, ואיני מלמד את בני אלא תורה. (2) לפי שכל אומנות שבעולם אין עומדת לו לאדם, אלא בימי ילדותו. אבל בימי זקנותו, שאין לו כח לעסוק בה, הרי הוא מוטל ברעב.

אבל תורה אינה כן. אלא עומדת לו לאדם

הדרן עלך "עשרה יוחסין"

וסליקא לה מסכת קידושין

אבל, לאור ההשקפה הכוללת — נכתב כאן עון מינות [היות ויודע הוא האדם שמשך חיו קצוב, וכן כל פרנסתו היא מקרן קצוב, [אשר] יום יום יפחת קצבו!]

[יודע הוא האדם כי] העולם הזה דומה לפרוודור, וכי כל הוספה בתורה, בדביקות, בהכרת היוצר ברוך הוא, מעלה את בעליה מבחינת נפש הבהמית לנפש משכלת, מחמור לבן אדם, מבן אדם למלאך!
ולכן, ענינו [של האדם שיודע זאת, ובכל זאת אינו עוסק בתורה] לעומק סוד הנשמה — אפיקורסות!

מהגנבים, מחיות ומעופות. והארי בגבורת כוחו היה ראוי להיות סבל. והשועל שהוא הפקח שבחיות ראוי להיות חנוני, שמסוגל לרמות במסחרו.

2. החזון איש באגרותיו [חלק א יא] מבאר, מדוע התייחסו חז"ל לאדם שאפשר לו לעסוק בתורה, ואינו עוסק בה, כאילו הוא אפיקורס. וכך תמה החזון איש: "לכאורה, אי ההתעסקות בתורה היא רק חטא מעשי, ואינו נוגע בחובת הלבבות [אלא הוא] חטא בשב ואל תעשה [ומדוע הוא שייך לאפיקורסות?]."